

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **P.Š.** bývajúceho v N., proti žalovaným **1/ Ing. S.K.**, bývajúcej v N., zastúpená JUDr. B. P., advokátkou so sídlom v S., **2/ JUDr. E.Š.**, bývajúcej v B., zastúpenej JUDr. J.D. advokátom so sídlom v N., **o určenie neplatnosti závetu**, vedenej na Okresnom súde Prievidza pod sp. zn. 10 C 60/2006 a na Krajskom súde v Trenčíne pod sp. zn. 17 Co 331/2010, v konaní o vylúčenie sudcov Krajského súdu v Trenčíne z prejednávania a rozhodovania vecí, takto

r o z h o d o l :

1. Sudcovia Krajského súdu v Trenčíne JUDr. J. K., JUDr. G. J., JUDr. V. Š., JUDr. E. Z., JUDr. J. M. a JUDr. J. J., **s ú v y l ú č e n í** z prejednávania a rozhodovania vecí vedenej na tomto súde pod sp.zn. 17Co 331/2010 (vec Okresného súdu Prievidza sp.zn. 10C 60/2006).

2. Sudcovia Krajského súdu v Trenčíne JUDr. E. Z., JUDr. A. R., JUDr. B. Č., JUDr. A. Z., JUDr. S. M., JUDr. R. H., JUDr. E. Z., Mgr. Z. H., JUDr. O. L., JUDr. A. B., JUDr. I. M., JUDr. V. H., JUDr. E. V., JUDr. J. F., JUDr. N. Č., JUDr. M. P., JUDr. D. L., JUDr. S. H., JUDr. R. V., JUDr. D. E., JUDr. P. T., JUDr. O. G., JUDr. F. K., JUDr. O.j S., **n i e s ú v y l ú č e n í** z prejednávania a rozhodovania vecí vedenej na tomto súde pod sp.zn. 17Co 331/2010 (vec Okresného súdu Prievidza sp.zn. 10C 60/2006).

O d ô v o d n e n i e

V odvolacom konaní, vedenom na Krajskom súde v Trenčíne pod sp. zn. 17 Co 331/2010 žalobca v odvolaní proti rozsudku súdu prvého stupňa z 27. septembra 2010 (na čl. 161 spisu) uplatnil námietku zaujatosti voči všetkým sudcom Krajského súdu v Trenčíne z dôvodu, že žalovaná **2/** je sudkyňou Okresného súdu v N., Krajský súd

v Trenčíne je jej zamestnávateľ, sudcovia okresného a krajského súdu sa pravidelne stretávajú na stážach, sú kolegovia, dochádza k stretu záujmov, a preto nie je zaručená objektivita a nestrannosť sudcov Krajského súdu v Trenčíne.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Trenčíne (§16 ods.1 O.s.p.) posudzoval opodstatnenosť oznámenia žalobcu z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Vychádzal pritom z ustanovenia §14 ods.1 O.s.p., v zmysle ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Inštitútom vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť (§ 14 až § 16 O.s.p.) sa v občianskom súdnom konaní garantuje základné právo na prerokovanie a rozhodnutie veci nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Nestrannosť sa definuje spravidla ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti (nadŕžania určitej procesnej strane).

Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.). Obsahom práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie veci nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (viď napríklad Piersack c. Belgicko).

Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza

z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Nestrannosť z hľadiska správania sudcu je vlastne nedostatok subjektívnej nezaujatosti, o ktorom svedčí správanie sudcu (Boekmans c. Belgicko). Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti.

Rozhodujúce nie je len (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti [viď tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt c. Belgicko). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania. Nestrannosť sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar c. Spojené kráľovstvo).

Relevantnou je len taká obava účastníka konania z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu. Podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (viď tiež Fey c. Rakúsko). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležitá, ale nie rozhodujúca; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z vyššie uvedenej judikatúry ESLP a ústavného súdu možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďit' prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje. Aj pri zohľadnení teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne.

Pri posudzovaní dôvodnosti oznámenia žalobcu voči sudcom Krajského súdu v Trenčíne o skutočnostiach vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania veci vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcov a z toho, že výnimky z tejto prezumpcie stanovuje iba zákon. Sudcovia sú totiž vo všeobecnosti vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci (len vtedy alebo až vtedy), ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti (viď ustanovenie § 14 ods. 1 O.s.p.).

Účelom § 14 ods. 1 O.s.p. je prispieť k nestrannému pojednaniu veci, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, a to buď: 1/ k veci (o vzťah tejto povahy ide napríklad vtedy, keď sudca je účastníkom alebo vedľajším účastníkom konania, keď má osobný záujem na určitom výsledku konania, ale tiež vtedy, keď sudca verejne – napríklad prostredníctvom médií alebo iným spôsobom vyjadril právny názor na vec, ktorý je objektívne spôsobilý ohroziť jeho nestrannosť), 2/ k účastníkom konania [o takýto vzťah ide v prípade vzťahu sudcu charakteru rodičovského, manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného vzťahu alebo relevantného osobného vzťahu (tak pozitívneho alebo negatívneho)], 3/ k zástupcom účastníkov konania (viď vyššie 2/).

V bode 1. výrokovej časti uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sú uvedené JUDr. G. J., JUDr. V. Š., ktoré ako bývalé sudkyne Okresného súdu Trenčín boli uznesením Krajského súdu v Trenčíne z 26. januára 2006 sp.zn. 19 NcC 2/2006 vylúčené z prejednávania a rozhodovania v tejto veci a preto sú bez ďalšieho vylúčené z prejednávania a rozhodovania v danej veci. Ďalej sú tu uvedení tiež sudcovia Krajského súdu v Trenčíne,

ktorí sa vyjadrili tak, že majú k žalovanej 2/ alebo k žalobcovi bližšie špecifikovaný osobný (priateľský) vzťah a pri ktorých dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru o existencii skutočnosti, ktorá je relevantná z hľadiska § 14 ods. 1 O.s.p., a ktorá ich vylučuje z prejednávania a rozhodovania v danej veci.

V prípade ostatných sudcov Krajského súdu v Trenčíne, ktorí vo svojich písomných vyjadreniach nedeklarovali žiaden konkrétny vzťah k veci, k účastníkom konania ani k ich zástupcom alebo poukázali na (len) kolegiálny vzťah k žalovanej 2/ a zo vzťahu takejto povahy vyvodzovali neexistenciu dôvodu vylučujúceho ich z prejednávania a rozhodovania veci, vzal Najvyšší súd Slovenskej republiky na zreteľ, že vo všeobecnosti sú vzájomné vzťahy sudcov založené na profesionalite a kolegiálnosti. Ak rámec ich vzájomných vzťahov neprekročí tomu zodpovedajúce medze, objektívne nie je daný dôvod pre pochybnosti o ich nezaujatosti. Iba skutočnosť, že určitá vec sa týka sudcu, ku ktorému má iný sudca len rýdzo kolegiálny a profesionálny vzťah, sama o sebe nie je dôvodom pre jeho vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci v zmysle § 14 ods.1 O.s.p. V prípade vyjadrenia sudcu JUDr. F. K., ktorý uviedol, že žalobca je jeho spolužiak z krúžku na PF UK Bratislava a preto sa cíti byť zaujatý, bolo potrebné zohľadniť, či rámec deklarováných vzájomných vzťahov z čias vysokoškolského štúdia vzniknutý v minulosti prekročil tomu zodpovedajúce medze a neprerástol do osobných vzťahov (napr. priateľskej alebo nepriateľskej povahy). Existencia kvalifikovaného osobného vzťahu deklarovaná nebola a z uvádzaných okolností tiež nevyplýva. Iba samotná skutočnosť, že sudca a účastník konania boli „spolužiaci z krúžku“ nezakladá vzťah takého charakteru a intenzity, ktorá by objektívne zakladala, v dôsledku zákonom ustanovenej povinnosti sudcu rozhodovať „sine ira et studio“ (teda nezávisle a nestranne), dôvod pre pochybnosť o jeho nezaujatosti.

Z dôvodov vyššie uvedených rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky tak, že sudcovia uvedení bode 1. výrokovej časti tohto uznesenia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania danej veci a sudcovia uvedení v bode 2. výrokovej častiach uznesenia nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania predmetnej veci.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 8. decembra 2010

JUDr. Daniela Š v e c o v á , v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť:
Hrčková Marta